

IMMORTALITAT

Les Muses de la mitologia grega, inspiradores de les arts i de les ciències, eren nou. Plató, el filòsof, va dir que Safo (S. VII aC.), la poetessa de Lesbos, mereixia ser la desena. Fins fa poc disposàvem només d'alguns fragments dels seus poemes, versos aïllats i incomplets que, tanmateix, esmolaven el pensament. Ara s'ha descobert un poema gairebé complet. En ell, Safo s'adreça a les seves deixebles amb reflexions sobre l'inexorable pas del temps. Tot seguit el reproduïxo:

«Sigueu geloses dels sempre florits dons de les Muses / i de la seva clara i melodiosa lira. / Però l'ancianitat ha pres possessió del meu cos, / en altre temps tendre, el meu cabell s'ha tornat blanc. / El meu cor s'ha tornat pesat, els meus genolls aviat no m'aguantaran / fa un temps, eren lleugers com cervatells per a la dansa. / Aquest és l'estat que ara lamento; però què s'hi pot fer? / No esdevenir vell, per a un mortal, és impossible. / Titonos, segons conta la història, fou objecte de la passió amorosa d'Aurora, / i fou arrossegat fins al final dels temps / jove i maco aleshores, ara l'edat de la grisor / l'ha atrapat, marit d'una dona immortal.»

El cor d'aquest poema, allò que li dóna el to –com a una composició musical–, és la referència a la deessa Aurora i al seu amant Titonos. Aurora, la dels dits rosats –com l'anomena sempre Homer–, era germana d'Hèlios i de Selene, i cada matí obria les portes del cel perquè entrés el carro del Sol a il·luminar les vides dels mortals i dels immortals.

Aurora era molt enamoradissa i un dia va quedar captivada per Titonos, un mortal. Tot amor vol ser etern, així que Aurora va demanar a Zeus el do de la immortalitat per al seu amant, cosa que li fou concedida. La deessa, però, es va descuidar una segona petició, tan important com la primera, això és, que li fos atorgada a Titonos una joventut perenne. Per això, en passar el temps, i mentre ella es mantenia jove, ell va anar decaient, arrugant-se i perdent forces fins a la prostració més absoluta, fins a necessitar les mateixes atencions que un nadó. Quan les seves cames ja no el sostenien i encara podia parlar, Titonos clamava perquè hom li retirés el suplici de la immortalitat. Titonos havia entès, al final, que hi ha coses pitjors que la pròpia mort, com ara l'absoluta decrepitud d'una ancianitat prolongada més enllà dels límits de la naturalesa humana.

Safo, remetent-nos al mite, ens planteja de nou el tema de la duració i la qualitat de la vida i la seva relació amb la inevitable caducitat del cos. Sobre això s'han fet tantes reflexions filosòfiques que no cal afegir-ne cap més, fora de cridar l'atenció sobre la universal i imprescriptible actualitat de la qüestió. Al debat..., o al silenci, només hi afegeixo una observació: que tots voldríem viure molts anys però que ningú no desitja ser vell.

Ramon Camats

«Cave Canem» *Diari Segre*. Dissabte, 16 de juliol de 2005